Lietas Nr. A420194215
Lietas arhīva Nr. AA43-0102-17/12

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2017.gada 11.aprīlī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnesis referents K.Berķis,
tiesneši M.Birzgalis un L.Paegļkalna

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta sakarā ar /pers. A/ apelācijas sūdzībām par Administratīvās rajona tiesas 2015.gada 17.jūlija spriedumu, ar kuru noraidīts pieteikums par morālā kaitējuma atlīdzināšanu, un 2015.gada 23.decembra spriedumu, ar kuru noraidīts pieteikums par Liepājas cietuma administrācijas faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku un morālā kaitējuma atlīdzināšanu.

Aprakstošā daļa

[1] 2014.gada 18.februārī pieteicējs /pers. A/ vērsās Liepājas cietuma administrācijā ar lūgumu izsniegt viņam videospēļu konsoli "Sony Play Station-3", kas atradās Liepājas cietuma mantu noliktavā.

Liepājas cietuma priekšnieks 2014.gada 18.marta atbildē Nr.10/7-Z-2798 pieteicēja lūgumu noraidīja, norādot, ka videospēļu konsole "Sony Play Station-3" pēc tehniskās specifikācijas ir aprīkota ar bezvadu internetu (*WiFi*) un normatīvie akti neparedz ieslodzītajiem tiesības izmantot šādas ierīces.

Pieteicējs 2014.gada 18.marta atbildi apstrīdēja Ieslodzījuma vietu pārvaldē.

Ar Ieslodzījuma vietu pārvaldes (turpmāk – Pārvalde) 2014.gada 9.septembra lēmumu Nr.1/12-Z/1984/2090 atzīts, ka Liepājas cietuma administrācija ir nepamatoti liegusi pieteicējam lietot spēļu konsoli, jo šāds aizliegums normatīvajos aktos nav noteikts.

Lēmumā norādīts, ka Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 13.panta pirmās daļas 10.punkts un Ministru kabineta 2007.gada 27.novembra noteikumu Nr.800 "Izmeklēšanas cietuma iekšējās kārtības noteikumi" (turpmāk – Noteikumi Nr.800) 4.pielikuma 10.punkts paredz apcietinātajām personām tiesības glabāt un izmantot mazgabarīta televizoru un tam pievienojamās videospēles bez īpašas norādes, ka videospēles, kuras aprīkotas ar rūpnieciski iebūvētu bezvadu interneta karti, apcietinātajam nav tiesību glabāt un lietot.

Pieteicējs vērsās Pārvaldē ar iesniegumu par morālā kaitējuma atlīdzināšanu par Liepājas cietuma administrācijas rīcību, nepamatoti liedzot viņam tiesības spēlēt videospēles. Pārvalde ar 2015.gada 10.aprīļa lēmumu Nr.1/12-Z/308/1368 daļēji apmierināja pieteicēja prasījumu un uzdeva Liepājas cietuma administrācijai rakstiski atvainoties pieteicējam.

[2] Pieteicējs paralēli sūdzējās arī par Liepājas cietuma administrācijas rīcību, pārbaudot viņa videospēļu konsoli un dzēšot no tās atsevišķus datus.

Proti, 2014.gada 30.jūlijā Liepājas cietuma darbinieks veica spēļu konsoles pārbaudi un bezvadu interneta (*WiFi*) skenēšanu. Pārbaudē tika uztverti vairāki pieejami bezvadu interneta savienojumi. Spēļu konsoles saturā tika konstatēts saglabāts bezvadu interneta tīkla savienojums ar ievadītu piekļuves paroli, pornogrāfiska satura videomateriāli un nelegāli no interneta lejupielādētas mākslas filmas, mūzikas videoklipi un mūzikas faili.

2014.gada 10.septembrī pirms spēļu konsoles atdošanas pieteicējam no tās tika izdzēsti pornogrāfiska satura videomateriāli, cietumā uzņemti fotoattēli un ar tetovēšanu saistīti fotoattēli.

Savukārt 2014.gada 15.septembrī pieteicēja kamerā veiktās kratīšanas laikā spēļu konsole izņemta, pārbaudīta un tajā pašā dienā atdota atpakaļ pieteicējam.

Izskatījusi pieteicēja sūdzības, Pārvalde ar 2015.gada 1.jūnija lēmumu Nr.1/12-Z/1369 konstatēja, ka Liepājas cietuma administrācijas rīcība saistībā ar spēļu konsoles pārbaudi nav bijusi prettiesiska, līdz ar to pieteicējam nav tiesību uz atlīdzinājumu.

[3] Nepiekrītot Pārvaldes pieņemtajiem lēmumiem, pieteicējs tos pārsūdzēja Administratīvajā rajona tiesā.

Pieteicējs uzskata, ka Liepājas cietuma administrācija ir rīkojusies prettiesiski, 2014.gada 30.jūlijā un 15.septembrī pārbaudot spēļu konsoli bez viņa klātbūtnes un izdzēšot no tās informāciju. Pieteicēja ieskatā ar šo iestādes rīcību pieteicējam ir nodarīts morālais kaitējums 10 500 *euro* apmērā.

Pieteicējs arī uzskata, ka viņam nav sniegta atbilde pēc būtības uz 2014.gada 18.februāra iesniegumu, kas pieteicējam ir

radījis morālo kaitējumu 500 *euro* apmērā. Savukārt Liepājas cietuma rīcība, liedzot lietot videospēļu konsoli, kas ir atzīta par prettiesisku ar Pārvaldes 2014.gada 9.septembra lēmumu, pieteicējam ir nodarījusi morālo kaitējumu 600 000 *euro* apmērā.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2015.gada 17.jūlija spriedumu administratīvajā lietā Nr.A420194215 noraidīts pieteikums par atlīdzinājumu par videospēļu konsoles neizsniegšanu.

Spriedumā norādīts, ka videospēļu spēlēšana ir tikai viena no brīvā laika pavadīšanas iespējām pieteicējam. Saskaņā ar Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 13.panta pirmās daļas 8.punktu apcietinātajam ir tiesības abonēt preses izdevumus, kā arī izmantot izmeklēšanas cietuma bibliotēkas fondu. Nenoliedzami, ka pieteicējam konkrētu laika posmu bija liegta viena no viņa vēlmēm, taču šis fakts nav uzskatāms par būtisku personas privātās dzīves ierobežošanu, lai secinātu, ka pieteicējam ir nodarīts būtisks morālais kaitējums. Tiesas ieskatā pieteicējam izteiktā rakstveida atvainošanās un videospēļu konsoles izsniegšana ir pietiekams gandarījums par pieteicēja aizskartajām tiesībām. Tiesa nekonstatēja apstākļus, lai konkrētajā gadījumā secinātu, ka pieteicēja tiesību aizskārums būtu tik nozīmīgs, lai atlīdzinātu to naudā.

[5] Ar Administratīvās rajona tiesas 2015.gada 23.decembra spriedumu administratīvajā lietā Nr.A420302515 noraidīts arī pieteicēja pieteikums par Liepājas cietuma administrācijas rīcības atzīšanu par prettiesisku un morālā kaitējuma atlīdzināšanu. Spriedums pamatots ar šādiem argumentiem.

[5.1] Ieslodzījuma vietu pārvaldes likuma 22.panta pirmās daļas 4.punktā noteikts, ka ieslodzījuma vietas amatpersonai, pildot dienesta uzdevumus, ir tiesības un pienākums normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā izdarīt personu apskati, telpu, mantu un apģērba pārbaudi, arī izmantojot tehniskos līdzekļus, izņemt priekšmetus, izstrādājumus un vielas, kuras aizliegts ienest, lietot un glabāt ieslodzījuma vietā.

Tātad no ārējām tiesību normām izriet ieslodzījuma vietas amatpersonas pienākums, pildot dienesta pienākumus, veikt personu un mantu apskati un pārbaudi. Tiesa atzīst, ka minētās normas mērķis ir vērsts uz ieslodzījuma vietā noteiktās kārtības un drošības garantēšanu.

[5.2] Kā izriet no lietas faktisko apstākļu izklāsta, pieteicējam piederošā videokonsole atradās cietuma noliktavā; pieteicējs par tās izsniegšanu bija vērsies pie cietuma administrācijas; cietuma administrācija konsoli izsniegt bija atteikusies, un pieteicējs šo cietuma atteikumu bija apstrīdējis Pārvaldei.

Tādējādi strīds par to, vai pieteicējam ir tiesības spēļu konsoli saņemt lietošanā, 2014.gada 30.jūlijā, kad tika veikta pirmā spēļu konsoles pārbaude, bija risināšanas stadijā.

Kā izriet no Liepājas cietuma darbinieka /pers. B/ sniegtās liecības tiesas sēdē, pieteicējam piederošās spēļu konsoles pārbaudi viņš veicis, jo šādu uzdevumu saņēmis no cietuma administrācijas. Tādēļ tiesa secina, ka pieteicējam piederošās spēļu konsoles pārbaude veikta, cietuma amatpersonai pildot dienesta pienākumus. Tā kā pēc lēmuma pieņemšanas iestādei nepastāv šķēršļi savu nodomu attiecībā uz tās rīcību mainīt, bet konkrētajā gadījumā, lai varētu spēļu konsoli izsniegt, bija būtiski konstatēt, vai nepastāv jebkādi citi cietuma lēmumā neminēti šķēršļi tās izsniegšanai, tiesai pārbaudes veikšanas nepieciešamību apšaubīt nav pamata. Līdz ar to pārbaudes veikšanas prettiesiskumu pēc būtības tiesa nekonstatē.

[5.3] Izvērtējot cietuma veiktās darbības, tiesa atzīst, ka gan spēļu konsoles virtuālā satura pārbaude, gan pārbaude nolūkā pārliecināties, vai, izmantojot spēļu konsoli, ir iespējams uztvert bezvadu internetu un nodrošināt bezvadu interneta savienojumu, veikta ar mērķi noskaidrot, vai spēļu konsolē neatrodas informācija, kuras glabāšana ieslodzījuma vietā nav atļauta, un vai ar konkrēto spēļu konsoli nav iespējams veikt darbības, kādas apcietinātajām personām ieslodzījuma vietā veikt nav atļauts. Tādējādi visas 2014.gada 30.jūlijā ar spēļu konsoli veiktās darbības atzīstamas par veiktām pieteicējam piederošās spēļu konsoles pārbaudes ietvaros.

Faktu, ka 2014.gada 30.jūlijā cietums pieteicējam piederošo spēļu konsoli būtu lietojis citādākā veidā, ne pārbaudes ietvaros, lietā esošie pierādījumi neapliecina.

[5.4] Ārējie normatīvie akti neparedz īpašu kārtību īpaši pakļautajām personām piederošo mantu kontroles veikšanai, bet kārtību, kādā kratīšanas ietvaros veicama personu mantu pārbaude, nosaka Pārvaldes izdots iekšējs normatīvais akts – Kratīšanas kārtība.

Lai arī spēļu konsoles pārbaude 2014.gada 30.jūlijā nav veikta kratīšanas ietvaros, tādēļ Kratīšanas kārtība uz konkrēto gadījumu nav tieši attiecināma, arī no

regulējuma, kas ietverts Kratīšanas kārtībā, neizriet, ka ieslodzījuma vietā esošo personu personisko mantu pārbaude būtu veicama personas, kurai tā pieder, klātbūtnē. Līdz ar to cietuma darbinieks, pārbaudot pieteicējam piederošo spēļu konsoli bez pieteicēja klātbūtnes, rīkojies atbilstoši Pārvaldes iekšējos normatīvajos aktos ietvertajiem personas mantu pārbaudes principiem.

Vienlaikus tiesa atzīst, ka šāda rīcība ir pretēja Eiropas Padomes Ministru komitejas 2006.gada 11.janvāra Ieteikumu Rec(2006)2 dalībvalstīm par Eiropas cietumu noteikumiem (turpmāk – Rekomendācija) 54.8.apakšpunktā noteiktajam, ka ieslodzīto personīgās mantas jāpārmeklē to klātbūtnē, izņemot gadījumus, kad tas nav iespējams pārbaudes laikā izmantoto paņēmienu dēļ vai tāpēc, ka ieslodzītais varētu apdraudēt ieslodzījuma vietas darbiniekus.

Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 116.pants paredz, ka personas tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību var ierobežot likumā paredzētajos gadījumos, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrisko drošību, labklājību un tikumību. Eiropas cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8.panta otrajā daļā noteikts, ka valsts institūcijas nedrīkst traucēt nevienam baudīt šīs tiesības, izņemot gadījumos, kas paredzēti likumā un ir nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, lai aizstāvētu valsts un sabiedriskās drošības vai valsts

ekonomiskās labklājības intereses, lai nepieļautu nekārtības vai noziegumus, lai aizsargātu veselību vai tikumību, vai lai aizstāvētu citu tiesības un brīvības.

Ievērojot minēto, tiesa atzīst, ka 2014.gada 30.jūlijā un 15.septembrī, veicot spēļu konsoles pārbaudes bez pieteicēja klātbūtnes, cietums rīkojies prettiesiski.

[5.5] Tiesa kritiski vērtē pieteikumā norādīto, ka 2014.gada 15.septembrī spēļu konsole no pieteicēja kameras tika izņemta bez jebkādiem paskaidrojumiem, jo minētais ir pretrunā paša pieteicēja sniegtajiem paskaidrojumiem tiesas sēdē, no kuriem izriet, ka cietuma darbinieki, kuri 2014.gada 15.septembrī ieradās kamerā pie pieteicēja, paskaidroja, ka viņiem spēļu konsole jāpārbauda, lai konstatētu, vai tā nesatur aizliegtus priekšmetus (telefonus, SIM kartes u.c.), informēja, ka viņiem ir priekšnieka rīkojums to darīt. Izvērtējot tiesas sēdē sniegtos iepriekš minētos pieteicēja paskaidrojumus kopsakarā ar liecinieka /pers. B/ liecībām, no tām izriet, ka pieteicējam piederošās spēļu konsoles pārbaude netika veikta pēc /pers. B/ iniciatīvas; pārbaude tika veikta kopā ar Uzraudzības daļas jaunāko inspektoru /pers. C/; pārbaude veikta ar nolūku pārbaudīt, vai spēļu konsolē neatrodas aizliegti priekšmeti vai kas cits aizliegts, un par pārbaudi sastādīts kratīšanas protokols, tiesai nerodas šaubas, ka 2014.gada 15.septembra pārbaude veikta, cietuma darbiniekiem veicot dienesta pienākumus. Tiesa atzīst, ka par kameras kratīšanu sastādītajā Kameru kratīšanas protokolā ieraksts ailē "saskaņā *" nav izdarīts atbilstoši Kratīšanas kārtībā noteiktajam. Šis trūkums apgrūtina lietas faktisko apstākļu noskaidrošanu, taču tas nav atzīstams par tādu procesuālo pārkāpumu, kam izskatāmajā lietā būtu izšķiroša nozīme.

Tiesai arī nav pamata uzskatīt, ka, veicot spēļu konsoles pārbaudi 2015.gada

15.septembrī, cietums pārlieku būtu iejaucies pieteicēja privātajā dzīvē. Šādu secinājumu tiesa pamato ar to, ka šobrīd mobilā interneta pārraide vairs netiek ierobežota ar noteiktu teritoriju, pakalpojumus tehnoloģiski sniedz pietiekami daudzas kompānijas, un līdz ar to var pieņemt, ka mobilais internets ir pieejams arī

cietuma teritorijā; ar pieteicējam piederošās spēļu konsoles starpniecību pieslēgšanās internetam ir tehniski iespējama, kas apstiprinājies 2014.gada 30.jūlija pārbaudē; konsoles tīkla iestatījumos jau ir iepriekš saglabāts bezvadu tīkla savienojums ar ievadītu piekļuves paroli un atrodas no interneta lejupielādēti faili, un spēļu konsole no 2014.gada 10.septembra atradās pieteicēja lietošanā.

Turklāt Noteikumu Nr.800 65.punkts paredz cietuma administrācijas tiesības jebkurā laikā pārmeklēt apcietināto dzīvojamās telpas un darbavietu. Tādējādi, ja pieteicējs vēlas glabāt pie sevis un izmantot spēļu konsoli ar rūpnieciski iebūvētu bezvadu interneta karti, viņam ir jārēķinās ar to, ka cietums jebkurā laikā var veikt šīs iekārtas pārbaudi nolūkā pārliecināties, vai pieteicējs neizmanto ieslodzījuma vietā neatļautus sakaru līdzekļus.

[5.6] Ņemot vērā spriedumā minēto un izvērtējot pārējos pieteicēja paskaidrojumus attiecībā uz viņa tiesību aizskāruma būtiskumu, tiesa nekonstatē būtisku pieteicēja cilvēktiesību ierobežojumu vai aizskārumu. Tā kā lietā nav konstatējams būtisks pieteicēja cilvēktiesību ierobežojums, tiesa atzīst, ka pieteikums ir noraidāms.

[6] Pieteicējs pārsūdzēja abus pirmās instances tiesas spriedumus. Apelācijas sūdzībās norādīts, ka pieteicēja ieskatā videospēļu konsoles pārbaude bez pieteicēja klātbūtnes ir bijusi prettiesiska. Pieteicējs iebilst arī pret to, ka spēļu konsolē būtu bijuši ielādēti pornogrāfiska satura videomateriāli. Tajā pašā laikā pieteicējs norāda, ka Noteikumu Nr.800 4.pielikuma 7.punkts ierobežo pieteicēja tiesības iegūt, paturēt un izplatīt informāciju par cīņas sporta veidiem, ieročiem un pornogrāfiju, tādēļ Liepājas cietuma administrācijas rīcība, izdzēšot informāciju no pieteicēja spēļu konsoles, bija prettiesiska.

[7] Administratīvajā apgabaltiesā administratīvās lietas Nr.A420194215 un Nr.A420302515 apvienotas vienā tiesvedībā.

[8] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmo daļu lieta izskatīta rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[9] Pārbaudījusi lietas materiālus un izvērtējusi pirmās instances tiesas spriedumu pamatojumu kopsakarā ar pieteikumos un apelācijas sūdzībās ietvertajiem argumentiem, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesas spriedumos konstatētie faktiskie un tiesiskie apstākļi un uz tiem balstītie secinājumi ir pareizi un pirmās instances tiesas spriedumos sniegtais pamatojums ir pilnībā pietiekams. Līdz ar to Administratīvā apgabaltiesa, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu, pievienojas pirmās instances tiesas spriedumu motivācijai un atkārtoti izvērstāku argumentu izklāstu nenorāda.

Apgabaltiesa secina, ka pirmās instances tiesas spriedumos ir ietvertas izsmelošas atbildes uz pieteicēja pieteikumā un apelācijas sūdzībā ietvertajiem argumentiem. Pieteicējs jaunus apstākļus un pierādījumus apelācijas sūdzībās nav norādījis.

[10] Apgabaltiesa papildus norāda, ka ne jebkurš iestādes pārkāpums ir atzīstams par tādu, kas pārkāpj ieslodzītā cilvēktiesības. Lai arī Liepājas cietuma administrācijas darbinieki 2014.gada 30.jūlijā un 15.septembrī pārbaudīja pieteicējam piederošo videospēļu konsoli bez paša pieteicēja klātbūtnes, kas ir pretrunā Rekomendācijas 54.8.apakšpunktā noteiktajam, būtiski ir tas, ka šīs pārbaudes bija vērstas uz to, lai noskaidrotu, vai ar konsoli tehniski ir iespējams piekļūt bezvadu interneta tīklam. Liepājas cietuma darbinieka 2014.gada 30.jūlija ziņojumā gan norādīts arī uz konsolē konstatēto informācijas saturu, taču šī satura pārbaude un dzēšana notika pieteicēja klātbūtnē. Līdz ar to pieteicējam bija nodrošināta

iespēja piedalīties konsoles satura pārbaudē un izteikt iebildumus gan pret iestādes amatpersonu veikto satura novērtējumu, gan rīcību, dzēšot no konsoles šo informāciju. Apgabaltiesas ieskatā būtiski ir ņemt vērā arī to, ka cietuma administrācijas veiktās pārbaudes tika dokumentētas, tādējādi nodrošinot iespēju pieteicējam ne tikai uzzināt par pārbaudes faktu, bet arī iesniegt sūdzību par to.

[11] Apgabaltiesa piekrīt pieteicējam, ka atbilstoši Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma normām Noteikumu Nr.800 4.pielikuma 7.punktā ietvertais ierobežojums apcietinātajai personai glabāt cietumā literatūru par cīņas sporta veidiem, ieročiem un pornogrāfiju ierobežo pieteicēja Satversmes 100.pantā noteiktās tiesības uz informāciju.

Taču Satversmes 116.pants noteic, ka šīs tiesības var ierobežot, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību. Apgabaltiesas ieskatā noteikumos ietvertajam ierobežojumam ir leģitīms mērķis, kas vērsts uz drošības nodrošināšanu cietumā, jo nav šaubu, ka slēgtā vidē, kāda ir cietums, informācija par cīņas sporta veidiem un ieročiem var radīt fizisku vardarbību, savukārt pornogrāfiska satura materiāli – seksuālu vardarbību, kas nebūtu pieļaujams.

[12] Administratīvā procesa likuma 126.panta otrā daļa noteic, ja pieteicējs no valsts nodevas samaksas ar tiesas lēmumu bijis pilnīgi vai daļēji atbrīvots, pieteikuma noraidīšanas gadījumā pieteicējam ir pienākums atmaksāt valstij valsts nodevu pilnā apmērā, maksājamās nodevas apmēru norādot sprieduma rezolutīvajā daļā. Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 124.panta pirmo un otro daļu (*pieteikumu un apelācijas sūdzību iesniegšanas brīdī aktuālajā redakcijā*) par pieteikumu par lietas ierosināšanu tiesā maksā valsts nodevu 28,46 *euro* apmērā, bet par apelācijas sūdzību 56,91 *euro*.

Pieteicējs par abu pieteikumu iesniegšanu tiesā ir veicis nodevas samaksu 31 *euro* apmērā un par apelācijas sūdzību iesniegšanu kopā 34,23 *euro*. Tādējādi pieteicējam uzliekams pienākums iemaksāt valsts budžetā iztrūkstošo valsts nodevu 105,51 *euro* ((28,46 *euro* x 2) - 31 *euro*) par pieteikumiem un (56,91 *euro* x 2) – 34,23 *euro* par apelācijas sūdzībām).

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309. pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt /pers. A/ pieteikumus.

Uzlikt pienākumu /pers. A/ (personas kods /personas kods/) atmaksāt valstij valsts nodevu 105,51 *euro* apmērā.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnesis referents K.Berķis

Tiesneši M.Birzgalis

L.Paegļkalna